

Aleg. XXV.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o projekcie Wydziału krajowego do ustawy o nadzorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich i małomiejskich (miasteczek).

Wysoki Sejmie!

Zdarza się często, że urzędnicy gminni w gminach wiejskich i małomiejskich czyli tak zwani pisarze gminni przewyższając wykształceniem umysłowym członków zwierzchności i rady gminnej wywierają przeważny wpływ na tychże i umieją stanowisko swoje tak wyzyskiwać, że stają się właściwymi zarządcami majątku gminnego i spraw gminnych, a naczelnik gminy i członkowie zwierzchności gminnej bywają tylko bezwiednymi narzędziami w ich rękę, a jak Wydział krajowy przytacza, nawet po usunięciu przez władze wyższe w drodze dyscyplinarnej dotychczasowych członków zwierzchności gminnej, zarząd spraw gminnych nie zmienia się wcale pozostając w rękę tych samych pisarzy gminnych, którzy zachowują dawny wpływ na nowo wybranych członków zwierzchności gminnej. Wydział krajowy sądzi, że jeżeli skuteczny nadzór władz wyższych nad działalnością wykonawczych organów gminy osiągnięty być ma, to należy moc dyscyplinarną przyznaną władzom wyższym nad członkami zwierzchności gminy rozciągnąć także na urzędników gminnych, chociażby tylko w takich gminach, w których reprezentacja gminna działalności urzędników swoich skutecznie nadzorować nie może.

Przedłożył też Wydział krajowy sprawozdaniem z dnia 25. stycznia 1876 r. l. 1961 projekt do ustawy w głównym ustępie treści następującej:

„Jeżeli urzędnik gminy wiejskiej lub małomiejskiej (miasteczka) stał się powodem przekroczenia lub zaniedbywania obowiązków przez członków zwierzchności gminnej, albo też działa w ogóle w sposób dla gminy szkodliwy, może złożyć go z urzędu na wniosek Wydziału powiatowego polityczna władza powiatowa.

W razie niezgodności tych władz, lub gdyby przewinienie urzędnika gminnego sprawdzonem zostało przy dochodzeniu bezpośrednio z ramienia Wydziału krajowego przeprowadzonem, orzeka w tej mierze polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego“.

Komisyja administracyjna, której pomienione sprawozdanie Wydziału krajowego na posiedzeniu wysokiego Sejmu z dnia 7. marca 1876. do zbadania przekazanem zostało, uznaje, że wiele nadużyć w zarządzie spraw gminnych przypisać należy owemu wpływowi pisarzy gminnych, którzy w urzędowaniu swoim częstokroć najmniej dbają o dobro gminy; nie może jednak komisyja administracyjna przystąpić do zdania Wydziału krajowego, że dla zapobieżenia temu złemu potrzebną jest nowa, a mianowicie projektowana ustawa, wystarczą tu bowiem zupełnie postanowienia obowiązującej ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866.

Wedle §. 52. tejże ustawy podlegają urzędnicy i słudzy gminy naczelnikowi gminy, on wykonuje nad nimi władzę dyscyplinarną, on ich może w urzędowaniu suspendować, a o oddaleniu ich ze służby orzeka Rada gminna.

Władza dyscyplinarna nad zwierzchnością gminy przysłuża wedle §. §. 102. i 108. Wydziałowi powiatowemu i politycznej władzy powiatowej, a względnie politycznej Władzy krajowej, środki zaś zaradcze przeciw Radom gminnym zaniehbującym obowiązki swoje podają §. §. 107. i 109. pomienionej ustawy.

Jeżeli więc urzędnik lub sługa gminy wyzyskuje stanowisko swoje na niekorzyść gminy, lub działa w ogóle w sposób dla gminy szkodliwy, a naczelnik gminy nie pociąga go do odpowiedzialności, może taki naczelnik do pełnienia obowiązku swego z mocy obowiązującej ustawy być zagniony, a środki, jakie ustawa przeciw niedbałemu zwierzchnikowi gminy użyć pozwala, są zupełnie wystarczające, bo zwierzchnik taki może być przy ciągłym zaniehbowaniu obowiązków swoich i z urzędu złożony, a trudno przypuścić, aby naczelnik gminy poświęcał siebie dla takiego pisarza gminy, lub żeby Rada gminna chciała zatrzymać urzędnika, którego szkodliwe dla niej działanie byłoby jej wykazane.

Nie da się zaprzeczyć, że przy braku wszelkiego wykształcenia umysłowego u przeważnej części naczelników gmin wiejskich, tudzież u członków Rad gminnych wiejskich, przeprowadzenie powyżej przytoczonych postanowień ustawy gminnej niemałym podlega trudnościom, a w każdym razie sprowadza zwłokę dla interesów gminy szkodliwą, ale zaradzić temu mogą jedynie głębiej sięgające i przez całą ustawę przeprowadzone zmiany w ustawie gminnej i postępująca oświata ludu, która wyda z jednej strony większą liczbę zdolnych i uczciwych pisarzy i sług gminnych, z drugiej strony takich członków zwierzchności gmin, którzy samodzielnie obowiązki swoje pełnić zdołają, nie zaradzą zaś temu dodatkowe okolicznościowe postanowienia do obecnej ustawy gminnej.

Zważywszy więc, że postanowienia obowiązującej ustawy gminnej wystarczają do uchylenia urzędników gminy działających na szkodę tejże gminy;

zważywszy dalej, że projektowana ustawa narusza widocznie autonomię gmin, bo obok władzy dyscyplinarnej przysługującej naczelnikowi przeciw urzędnikom gminy, wprowadza bezpośrednio władzę dyscyplinarną wyższych władz, a prawo oddalania urzędników gminy przysługujące tylko reprezentacyom gminnym przelewa także na władze wyższe i to przeważnie rządowe;

zważywszy także, że projektowana ustawa mogłaby tylko zniechęcić naczelników gminy w pełnieniu obowiązku nadzorowania urzędników podwładnych i wprowadziłaby mogła jeszcze większy rozstrój w gminach;

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy nad projektowaną przez Wydział krajowy ustawą o nadzorze władz wyższych nad urzędnikami gmin wiejskich i małomiejskich przejść do porządku dziennego.

We Lwowie dnia 13 marca 1876.

Przewodniczący

Grocholski m. p.

Sprawozdawca

Aleks. Jasiński m. p.

Komisyjny Administracyjny w Warszawie

Wzrostki i inne rzeczy nad przygotowanie przez Wydział Krajowy...
Korespondencja nad urzędami i komisjami...
Wzrostki i inne rzeczy nad przygotowanie przez Wydział Krajowy...

W Warszawie dnia 13 marca 1878.

Przewodniczący

Przewodniczący

Aleks. Jasiński w. p.

Grzecholaki w. p.